

אין לו עסקה אלא אכסא אחרת של הרכה הלאה

מאת: פנימל יוסף זאבאליץ

הוא אהרן (בן) (ה'ק"פ)

1) הרכות ח.

יאמר אביו מרש הוא גריסא בנו ביהא והעליטא כבי
בנישחא כיון דשמענא להא דאמר רבי תימא בר אמי משמיה דעולא מיום
שודיב בית המקדש אין לו חקבית בעולמי אלא ארבע אמות של הלכה בלבד ולא היה פצליטא אלא הויא
גריסא.

פ"ד כמשה השיר וכו'.
הכנ בעל נמר שבע הקסה
חיל הוליל זהו סדר
הממיל אחר טיט
המסכתא

2) הרכ' אהרן ב"ר כ"ב

2) הרכות ז' א"ר

חסורי מחסרא והכי קתני

(כד) הוא היה אומר: עו פנים לגיהנם, ובשעת פנים לנן ערו. והי רצון
מלפניה, יהיה אלהינו ואלהי אבותינו, שיבנה בית המקדש במהרה
במינו, וכן חלקנו בתורתך.

3) פ"ד

10) איכב רבב ב' פסוק ג'

ישירא) בארין שעריה אבד ושבר בריחיה מלכה
ושריה בגוים אין תורה גם נביאיה לא מצאו תון
מיהנה:

11) ח' ט"ו ה' זכ"א

לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר
כל מקום שאין מכניסין בו חמץ אין צריך
בדיקה וזבמה אמרו ב' שורות במרתף מקום
שמכניסין בו חמץ בית שמאי אומרים ב'
שורות על פני כל המרתף ובית הלל אומרים
שתי שורות הריצונות שהן העליונות:

4) ס"א ט"ו ה' זכ"א

כג פסוק
כו. כמ"ט (משל י"ד) בכל
ענב יהיה מוחר וכאן ז"ל
י"ד שיבנה כו' וכן בסוף
חמירי וכאן לפי שהוא כלל
המורה משה קבל כו' ואין
מורה כלל בית המקדש
כמ"ט (חכה ג') מלכה
ושריה בגוים אין מורה
אמר י"ד שיבנה כו' כמ"ט
(שעה י"ט) ומלכה הארץ
דעה את ה'.

יהי רצון מלפניה, יהיה אלהינו ואלהי אבותינו, שיבנה בית המקדש
במהרה במינו, וכן חלקנו בתורתך, ושם נצבדה ביראה,
כימי עולם ובשנים קדמוניות, וצ'רה ליהוה מנחת יהודה וירושל'ים,
כימי עולם ובשנים קדמוניות.

5) פ"ד

12) פ"ד ח' ט"ו ה' זכ"א

כי אין האיש בביתו הלך בדרך מרחוק:
צ'רור הקסוף לקח ב'רדו ליום הקסא יבא ביתו:

העיר הקדש והמחוזות, היו לתרפה ולבזות,
וכל ממקריה טבועות וגנזות, ואין שיור רק התורה הזאת.

6) פ"ד ח' ט"ו ה' זכ"א

13) פ"ד ח' ט"ו ה' זכ"א

נגד חקמה אחר:
כי אין האיש בביתו, לשבית המקדש חרב והקדוש ברוך הוא אינו שוכן
בציון, שאשם בא חקמה, כמו שקחוב (שעה ט"ו): ואברה חקמת חקמיו.
צ'רור הקסוף לקח ב'רדו, הוא נגד תורה, שנקרא (ש"ס ג' טו) צור
תעודה וכו', קלומר, שהתורה חתימה צקשה, ואף אם תבצע צקשה לא תדע.
כי מלכה וש'יה בגוים אין תורה' (שעה ג' טו).

והן מלכנו בתורתך. ל"ל ולס
אין אכחו קדאים שתבנה לנו כהמ"ק. עכ"ס חן חלקט
בתורתך, וכל הטמד דיני קרינות, הוא כאלו הקרינות:

7) פ"ד ח' ט"ו ה' זכ"א

זה הוא סדר התמיד
לעבודת בית אלהינו, יהי רצון
שיבנה במהרה במינו אמן טו:

במשנה דידן ששנה קדם לכן שתי שורות במקומה.
אלא לשון משנה שקדם רבי היא, ששם היו שונים
שתי שורות במקומה.

14

פסוקי שמיני - ר"ל שמיני מקומו
ימין עולם נבוכין כמקומו של עולם

ואתחיל לפרש לו זמן עמידת התנאים, מהלך ומשמאי שהם
המקבלים, והמקבלים מהם עיקר אנשי המשנה, כי עד ימיהם
היו שש מאות סדרי משנה ומהימיהם נתמעטה התורה מפני
הגלות, ולא תקנו כי אם ששה סדרים מהם לו:

15

פסוקי שמיני - ר"ל שמיני מקומו
פסוקי שמיני - ר"ל שמיני מקומו

מימות משה ועד הילל הזקן שש מאות סדרי משנה הוו. מהלל ואילך
העני העולם וחלשה ישרה של תורה ולא תיקט מהלל ושמאי אלא ששה סדרים
והיו אנשי משנה: מהלל ועד ר' יודן נתן שלש מאות ועשרה שנה והם היו סוף
משנה.

16

פסוקי שמיני - ר"ל שמיני מקומו
פסוקי שמיני - ר"ל שמיני מקומו

מימות משה ועד הלל הזקן היו שש מאות סדרי משנה³ כמו שנתן הקב"ה
למשה כסיו⁴ (א) מן הלל ואילך העני⁵ העולם, וחלשה כבודה⁶ של תורה⁷ (b)
ולא תקנו⁸ מהלל⁹ ושמאי¹⁰ אלא ששה סדרים¹¹. (c) והיו¹² אנשי משנה¹³
מהלל ועד ר' יודן נתן¹⁴ שלש מאות ואחת עשרה שנה¹⁵, (d) והן הן¹⁶ סוף
משנה.

17

פסוקי שמיני - ר"ל שמיני מקומו

בעלי משנה כגון ר' בן חייא וחבריו פליגי בה רב פפא ורבנן חד אמר שש מאות סדרי משנה וחד אמר
שבע מאות סדרי משנה

18

פסוקי שמיני - ר"ל שמיני מקומו

שש מאות סדרי משנה - היו צימיהן :

19

פסוקי שמיני - ר"ל שמיני מקומו

והנה באלו השש מאות סדרי משנה שהם תורת אמת, נכניע
דרגא דשקר שמספרו שש מאות, ולכן מניחין שני שי בחפלין של
ראש כנגד שש מאות סדרי משנה, ולכן אמר ודברים כיה יו וראו
כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך, ואמר ר' אליעזר
אלו תפלין שבראש (מנחות ל"ה ע"ב). ונמצא תחלה היו שש מאות
סדרים, עתה הם ששה דוקא, והנה שש בקריאה הוא רוצה לומר ששה,
ובמספר הוא שש מאות, ותחילה היו השי"ש במספר, ועתה נשארו
במשמעות הקריאה, רמז לדבר וויקרא כיון ותלכתם עמי בקרי אף
אני אלך עמכם בחמת קרי, לשון קריאה, שאמעט השגתכם, ותחלה
היו השיש במאות, ועתה נעשו באחדים, ותחלה היו כמנין צדקות,
וכאשר נתמעטו צדקות שלהם נתמעטו גם הסדרים של המשנה,
ולכן אמר ביחזקאל ט"ז ו' ואחשבך בשש ואכסך משי, כי לעולם הם
שש, אך תחלה במספר ואח"כ במשמעות הקריאה. ומה שאמרו חד
אמר שבע מאות, נראה לי בסי"ד כמספר יצירה עשיה, כי עסק
התורה עולה עד היצירה, ונמצא מתקן יצירה ועשיה, כי העשיה
היא קודם היצירה, ועובר עליה גם כן:

20

פסוקי שמיני - ר"ל שמיני מקומו
פסוקי שמיני - ר"ל שמיני מקומו

צט. וקתב עוד הקרייתות, בחלק ד', שער א' (סימן
(א): שקדם רבי קודם סדרי משנה,
ובא רבי"ן וקצור וזה ששינונו בריש פסחים (ב א):
(ובמה) [ולמה] אמרו שתי שורות במקומה, ולא קצינו

21

פסוקי שמיני - ר"ל שמיני מקומו
פסוקי שמיני - ר"ל שמיני מקומו

קיו. קצינו¹⁰ במשנה וברייתא נא"ו במקום 'או', כמו
'הלץ ועשה מאמר' ביקמות (ו א),
שרוצה לומר: [הלץ] או עשה מאמר, וכן יש הרבה
[כיצא בנה]. וכן הוא דרך המקראות, כמו 'איש אמו
(אביו', (ויקרא יט, ג), רוצה לומר או אביו [או אמו]¹¹,
ורבים כמוהו. ונתנו¹², כי הוא"ו הוא כמו 'וכן' כאלו
היה אומר 'אמו', ו'אביו' גם כן דינא הכי כמו האם.
וקצינו שיש שי"ן במקום נא"ו בכתבות פרק האשה
שנתארמלה (כו א): ואם יש להם עדים, אפילו עבד
אפלו שפחה, הרי אלו נאמנין שאין אדם נאמן על
[דין] עצמו, ורוצה לומר ואין אדם נאמן על עצמו.
ובפרק קמא דביצה (ח א), שאמר פירה מוכן הוא, פירף
התם אפר פירה מאן דבר שקמיה, ובסיק אימא ואפר
פירה כו'. (עכ"ל הליכות עולם. ומכאן ואילך לשון מהר"י קארו
שם כללי הגמרא אות ד). ובפרק מי שהוציא אורו (עירובין סד
ב) שכל היוצאין להציל חוררין למקומן. ובפרק קמא
דינדים (מ"ב) שאין מצילין מידי כלי חרס אלא פליים
(עכ"ל מהר"י קארו שם).

קיה. וצריף לתן טעם, מה שזכות יש שי"ן לנא"ו.
ונראה שבת"ר סדרי משנה שהיו קדם
רבי. היה נשנה בש"ן, ושם היה שי"ן לומר שי"ן,
דהנה קאי על ענין שלפניו, אחר כך בשקצור רבי
מהמשניות, ונשנה כמו ששנה כאן. השי"ן לא נזה
מקומה, כי כל מה שהעתיק ממשניות ראשונות, לא
רצה לשנות הלשון, דמשנה ראשונה לא נזה
מקומה. וכן תמצא הרבה פעמים דלא רצו למחוק
ולתקן מה שנשנה ונאמר. וענין לקמן (אות קכו) בענין
רבי יוסי הינו תנא קמא כו', דבר בשם אמרו כו'.
וענין מה שכתבתי לעיל (אות ק"ה) בשם הקרייתות,
במשנה (פסחים ב א) בקה שאמרו שתי שורות במקומה,
דקאי אמשניות הקודמות.

22

פסוקי שמיני - ר"ל שמיני מקומו
פסוקי שמיני - ר"ל שמיני מקומו

ועתה אודיעך דבר גדול שמימות משם ועד הילל הזקן
היו ס"ד סדרי משנה, שחמסתי מקבלת עד
קטום וכל קלם כלול מ"י וע"כ היו ס"ד סדרי משנה
ובך נחנס הקניא למטה וכך הורידם לא עזרו ולא
יחד ועם איתן הנשכיות ה"ן דן חם ישראל מ"י שנה
סחי נמדבר, ולא דלם משם לכהוב הסורה, ולא נסוף
מ"י שנה כמודך למיחסו סכן סעד חעיר ויכחוב משם חם
הסורה וכאשר הוריד חורה נכחז ה"י מפרס סחי
סדרי משניות ולא העתיקו נכסר"י אחר"י עד סמוך למיחסו
ומכאן חסה למד סשרי אלפים וסרי מאות וסותן חס"י
חיל סכחמו על ישראל נלחחס מולרי סחי סכחוס

25
פסקת חוקת קה"ק - פ"א פ"א
פסקת חוקת קה"ק - פ"א פ"א

יש להוסיף פרפרת כי מטעם זה פתח רבי חייא את הברייתות בלשון ת"ר ר'בנן שהוא ראשי תיבות ת"ר, ללמדנו שהם מתוך ת"ר סדרי משנה שהשמיטם רבינו הקדוש בשישה סדרי משנה.

26
פסקת חוקת קה"ק - פ"א פ"א

חז"ל אמר שש מאות סדרי משנה וכו', כתב בס' מחזור ויטרי כ"ל על קלף וז"ל מימות משה עד הלל שעלה מבבל היו ש"ם סדרי משנה כמו שנתן הקב"ה למשה בסיני ומהלל ואילך נתמעט העולם וחלשה כבודה של תורה ולא תקנו הלל ושמאי אלא שש סדרים והם אנשי משנה מהלל ועד רבי נתן ורבי והן היו סוף משנה עכ"ל אות באות. [ש"ם סדרי ר"ת שש מאות]:

ומ"ש דהלל ושמאי תקנו שיתא סדרי מרן בריש ס' כללי הגמרא כתב משם ס' כריתות שקודם רבי היו ת"ר סדרי משנה ובה רבי וקצר וכ"כ הרב יבין שמועה וכן מתבאר מדבריו ממש עוד כמו שיראה הרואה. והוא הפך מ"ש במחזור ויטרי. אמנם ראיתי דברי ס' כריתות בשרשם והם מסכימים למ"ש מחזור ויטרי וז"ל ס' כריתות בריש ימות עולם ואתחיל לפרש זמן עמידת התנאים מהלל ומשמאי שהם המקבלים והמקבלים מהם עקר אנשי המשנה כי עד ימיהם היו שש מאות סדרי משנה ומימייהם נתמעטה התורה מפני הגלות ולא תקנו כי אם ששה סדרים מהם עכ"ל ויכולני לפתור דמ"ש כי עד ימיהם היו ת"ר וכו' קאי להלל ושמאי ומ"ש מפני הגלות היינו שבסוף בית שני היינו משועבדים לרומיים והיו צרות ומחלוקות גדולות ובימי ריב"ז נחרב הבית ואמרו פ"ק דשבת הלל ושמעון גמליאל ושמעון גהנו גשיאותם לפני הבית ק' שנה. וכן בס' הקדוש קנה דף פ"א ע"א כתב דקמשה רבינו עד הלל הזקן היו ת"ר סדרי משנה וזקני ב"ש וזקני ב"ה סדרו ששה סדרים והניחו השאר ע"ש אך יש מעט הפרש דבס' מחזור ויטרי כתב דהלל ושמאי תקנו שיתא סדרי ובס' הקנה כתב זקני ב"ש וזקני ב"ה ולזה נוטים יותר דברי ס' כריתות. אבל מה שהבינו מדבריו ס' כריתות מרן והרב יבין שמועה דרבינו הקדוש העמידם על שיתא סדרי הת"ר סדרים. יש להשיב שאין כן כונת ס' כריתות רק כמחזור ויטרי וס' הקנה ודוק הטב:

ובס' יוחסין דף י"א ע"א (דפוס אמשט) כתב דעד הלל הזקן היו קורין ת"ר סדרי משנה משה רבינו ע"ה עד בני בתירא והלל סידר ששה סדרים וכו' ע"ש והם כדברי מחזור ויטרי וכעת לא ידעתי מהיכא גמיר לה הרב ס' יוחסין (וס' קבלה להראב"ד אין עמוד) והרב מהר"י חאגי"ז בס' עץ החיים בהקדמתו לדרך כי המשנה כתבה משם ס' יוחסין ע"ש ועיין בשלשלת הקבלה דף י"ח ע"א דפוס אמשט:

שלה ח' רנח וס' חלפי וח"ל כולם לא היו דין חלל מחזקה שבעים והוא סכמינ נהם וספטו חם טעם צכל ענה חל למדה סחורי טנבל פה סיה' עומס וזוחו סחורי טנע"ט סחוי דכין צה חלל הנקרה עשכס רלטיסס צכל סחלמוד וסיה' קדרה נפיהס חיל וזננה סלסי סהס מן סחורי נפירוס וחולדות סלה סכל סחורי חנוה ותולדות מ"מות משרע"ה ועד סנצי"ח ועד חכסי כחיג והס עזרל חזכיריו טעלו מן סגולה וסחי"ל חול עזרל עלס חננל חול עזרל חכין לצו לדרוס ליי חלסי יסרלל כמו סנחזר וילמוד ציטרלל חוק ועספס ולל חידס מעלמו חפילו קין סל חום ח' וכן כסחירו צירס. וכן חסה לונור וחסס כסל דחק עשה קנל חויה מסי"י יכו' סחננון סלדיק חנצי"טוס ח"ס סוכו יוכי צן יסזר יסודס צן סנחי סחעי"ל וזננליון סלל וסחלי וסח"ס סלל וסחלי סטנו סעולס. וסררה סחורי סחלסס. ולל חקט מעלל וסחלי חלל סחח קררי יסכס.

וראה חסס צנצי"ך חוד ללרנע' עשר צודקי' כח ולמס חנוה סחי סורות נמרהק ובסחלסה ערקדק חל סחסי מחלסה נחלל סחמרהק לא נוכר כחן וזסו סחחורו ערהק מלן דכר סחי' חסודי מחקרה וסכי קחי' וכן צכל חקיס סקי"ר רצינו סקודס חל לסון סעססה ולל סחי' חזרי' סחמורלי' וזחורי' חסודי מחקרה וסכי קחי' כלונור מחוסרה חיל סחסי' סלפסי' סקרוי' סוספסח וסחללין כל סחסי' כולה סקיר רצינו סקרוי' סקרוי' מחכיסל וזה סדע סנכ"ס סחסי' סקרוי' סוספסי' קרוי' צכל סחלמוד סחל וצכל חקוס סחסי' סקרוי' סחי"רס קרוי' סחי' רלס והצן סחנן סחי' חלל סחל סחסי' סנכסחוסו צה מ"מות עשה סחנן לו סקניס.

27
פסקת חוקת קה"ק - פ"א פ"א
פסקת חוקת קה"ק - פ"א פ"א

וכתב עוד הכריתות בחיד שער א' (סעי' י"א) שקודם רבי היו ת"ר סדרי משנה וביאר וקצרי', וזהו ששנינו בריש פסחים (ב א') ובמה אמרו שתי שורות במרתף ולא מצינו במשנה דין משנה קודם לכן שתי שורות במרתף אלא המשנה שקודם רבי היא ששם היו שונים שתי שורות במרתף:

28
פסקת חוקת קה"ק - פ"א פ"א
פסקת חוקת קה"ק - פ"א פ"א

ומ"ש ולפיכך וכו', שסובר הכריתות הברייתא ברוב פעמים מלבד שמבאר טעם המשנה ג"כ שונה מה שהשמיט מאותם הת"ר סדרים ולפיכך אמר בברייתא ח"ר לרמוז שכבר שנו אותו רבנן קרמאי, אבל התוספתא אין ענינה רק לעולם היא תוספת חידוש או כיאור על המשנה דבר נוסף מה שלא היה באותם הת"ר שקיצר, והביא ראיה לזה אין התוספתא אין ענינה לחיוב מה שהשמיט רבי מאותם הת"ר, תרע לך מדסלגינהו בירושלמי בתרוי דוכבר קרי לתוספתא וכל אשר יתאה קרי למשניות גדולות דר' חייא ור' ארשעיא דחיינו הברייתות ש"ם ראין משמעות ועיין התוספתא להביא מה שהשמיט רבי מאותם הת"ר סדרים כמו הברייתא דא"כ אמאי פלגינהו בתרוי קין שנייהם אחר:

שסובר הכריתות כמו שכתבנו לעיל הברייתא אע"י והרבה פעמים באה לפרש המשנה אינו מדעת מחבר הברייתא אלא מה שקיצר רבי כמשנה מאותם הת"ר סדרים שהיו קודם לו כתב רבי חייא בברייתא, או לפעמים רבי כתב דבר אחר במשנה ולא סירש הטעם ואמר לו לר' חייא ושנה אותו בברייתא, ולפיכך הברייתא נקרא בלשון חנו רבנן כלומר שאינו מסברתו אלא מה ששנו אותו רבנן קרמאי וקודם רבי היו ת"ר סדרים.

שנקבעו בתלמוד, לבין דברי החכמים שבאו אחריהם. השיבותם ועדיפותם של חכמי התלמוד מוגדרת בזה, שביחס לדבריהם נאמר הכלל היסודי: "אלו ואלו דברי אלקים חיים", בעוד שביחס לדבריהם של הגאונים, הראשונים והאחרונים, אין כלל זה קיים, כשם שישנה הגדרה שונה ועדיפה לדברי תורה כלפי דברי קבלה, ולתורה שבכתב כלפי תורה שבעל פה, כך ישנה הגדרה אחרת לדברי חכמי התלמוד כלפי החכמים שבאו אחריהם."

27
עקרת אוריך רבר גדול שמיסת משה ועד הלל ת"ד סדרי משנה.

שורשונה מקבלת משש קצות וכל קצה כלול מעשר. עליו הוא ת"ד סדרי משנה וכן נותנם הקב"ה למשה. וכן הורידם לא פחות ולא יותר ועל אותן המשניות היו דנים את ישראל במדבר מ' שנה. ולא רצה משה לכתוב את התורה אלא בסוף מ' שנה סוף לפיתרו שכן הכתוב מעיד וכתוב משח את התורה וכאשר הוריד תורה שבכתב היה מפרש' בת"ד משניות. ולא העתיקו בספרים אחרים עד סוף למיתו. ומכאן אתה למד שסדרי אלפים ושתי מאות מאותן אנשי חיל שנתמנו על ישראל בצאתם מצרים שהיה השבועה מ' רבוא וד' אלפים ות"ד כולם לא היו דנים אלא בתורה שבע"פ. והוא שכתוב כאן ושפשו בכל עת הא למדתי שתור' שבע"פ היה. ואותה התור' שבע"פ שהיו דנים היא נקראת משנה ראשונה בכל התלמוד (שי ברייטל):

28
התורה שבעל פה - כנסת ספרים

(ס) מתושלח הוא רבינו הקדוש (תיח), כי זה היה שונה ת"ד סדרי משנה (טיט), ורבי כתב ששה סדרי משנה וכל סדר כלול מאה:

29
התורה שבעל פה - כנסת ספרים

ויהיו כל ימי מתושלח, אמרו מתושלח צדיק גמור היה וכל דבור ודבור שהיה יוצא מפי ה' מושל ר"ל משלים בשפתו של חקב"ה, וזוהי שונה מ' מאות סדרי משנה, כיון שמה שפז קול רעש מרקיע שהיו עושין לו הפסד והיו יורדין רמעות מעיני חייה על מקום סתירתו, מן שראו כך עשו לו הפסד מלמטה, וקבע לתן חקב"ה זמן אחר זמן לדור המבול בשכר שהסתייגו מ' ימים.

30
התורה שבעל פה - כנסת ספרים

"פעם נודמנו ההפץ חיים והגאון ר' חיים סולוביצ'יק לפונדק אחד, הועלתה לפנייהם השאלה: ידוע מה שאמרו חז"ל שששת סדרי המשנה שנסדרו על ידי רבנו הקדוש, מהווים רק חלק קטן מכל המשניות שהיו לפניו, וכך כתב רב האי גאון (שערי תשובה מהגאונים): "דע מימות משה רבנו עד הלל הזקן היו שש מאות סדרי משנה כמו שניתנו למשה מסיני, ומן הלל ואילך נתמעט ונתמסכן העולם וחלשה כבודה של תורה, ולא תקנו מהלל ושמאי אלא ששה סדרים בלבד..." מעתה מה נשנה בכל אותן המשניות הרבות שלא סידר רבינו הקדוש במשניותיו.

מביע החפץ חיים את דעתו, שכל מה שנתבאר ונתפרש על ידי חכמי התלמוד, הגאונים הראשונים, עד האחרון שבאחרונים, כל זה חושף לפנינו את כל מה שנשנה קודם חיבור המשנה. חכמי הדורות בעמלם הרב וביגיעתם המתמידה, הצליחו להחזיר עטרה ליושנה, הם חקרו ודרשו, דנו מן הכלל על הפרט ומן הפרט על הכלל, נתחו ובחנו כל חלק וחלק, בנו וסתרו סתרו ובנו, עד שנתגלה ונתחזר להם הכל, וכך הוחזרה האב"ד...

נענה הגאון רבי חיים סולוביצ'יק, שלפי דעתו ישנו הבדל יסודי בין דברי חכמינו ז"ל

31
התורה שבעל פה - כנסת ספרים

ועיקרה היא הסודות הנספר לנו כע"פ ובשביל זאת התורה כרה הקב"ה בריחו אתנו כאסור כי על פי הדברים כתיב ועד וכיון שגלו ישראל מלכה ושריה בנים אין תורה ולא כהן מורה הן טענו אבדנו תורה שבע"פ חזי לולי ה' צבאות הפליא חסדו עשנו גם כמותנו בארץ לא לנו לא געלנו מימי רבי שסדר לנו שיחא סדרי משנה וברוח ה' אשר דבר בו כלל גם כל התור' סדרי משנה ששנו הרוח הראשונים וכל הכרייתות והתוספתות ליכא מידי מינייהו ולא רמיזי בפתח

32
התורה שבעל פה - כנסת ספרים

(ג) ויאמר אלי מה אתה ראה ויאמר אני ראה מגילה עפה ארבה עשרים באמה ורחבה עשר באמה ובי משפת לה

33
התורה שבעל פה - כנסת ספרים

עד שבא זכריה בן עדי ופירשו דכתיב ויאמר אלי מה אתה רואה חופר אני רואה מגילה עפה ארבה עשרים באמה ורחבה עשר באמה ובי משפת לה הריא לה עשרין בעשרין

34
התורה שבעל פה - כנסת ספרים

(ה) א) מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד.

הא דנקטו חז"ל ארבע אמות של הלכה, מה ענין דוקא ארבע אמות. פירש רבנו, על פי מה שאמרו במסכת עירובין נא, א, על מדת התורה שבעל פה, עליה נאמר רחבה מצותך מאד (תחלים ק"ט, צו), ופירשו שם על פי הכתוב בזכריה ויאמר אני רואה מגילה עפה, ארבה עשרים באמה ורחבה עשר באמה, וכי פשטת לה הויא לה עשרין בעשרין (ופירש רש"י בזכריה, ובגמרא שם, דבמגילה החיא חיתח כתובה התורה שבעל פה, ויאמה היינו אמה של חקב"ה, וכיון שימגילה עפה דהיינו כפולח, מדתה עשרים על עשר, חרי שאם תפשוט חמגילה תמצא מדתה עשרים על עשרים), שהן ארבע מאות אמה.

וחנה אמרו חז"ל, שבתחילה היו שש מאות סדרי משנה (עי' חגיגה יז, א), ואם נכתבו על ארבע מאות אמה, נמצא בכל אמה סדר וחצי אס"כ עכשיו שאין לנו אלא ששה סדרי משנה, הרי עולה בדקדוק ארבע אמות. זהו שאמרו אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה."

35
התורה שבעל פה - כנסת ספרים

ואמרין שם תלמידי חכמים העוסקים בתורה כאלו נכנה בית המקדש בימיהם.